IQRO JURNALI , IQRO JOURNAL, ИКРО ЖУРНАЛИ
ISSN:2181-4341| wordlyknowledge.uz/index.php/iqro
Volume 24. Issue 01. Oktabr, 2026

"AVESTO"DAGI ADABIY-NAZARIY TAFAKKURNING ASOSIY XUSUSIYATLARI

Qarshiboyeva Dildora Shavkat qizi
Jizzax davlat pedagogika universiteti
O'zbek tili va adabiyoti
mutaxassisligi 2-kurs magistranti
https://doi.org/10.5281/zenodo.23235811

ANNOTATSIYA: Ushbu ilmiy maqolada bashariyatning eng qadimgi yozma yodgorliklaridan biri hisoblangan "Avesto" matnlarida aks etgan adabiy-nazariy tafakkurning genezisi, tipologik xususiyatlari va poetik qonuniyatlari tadqiq etilgan. Maqolaning dolzarbligi o‘zbek adabiyoti tarixi va estetik tafakkuri ildizlarini fundamental tahlil qilish, qadimiy matnlarning janrlar tizimi va poetik asbob-uskunalarini zamonaviy matnshunoslik mezonlari asosida qayta baholash zarurati bilan belgilanadi. Maqolada yodgorlik tarkibidagi "Gat", "Yasht", "Visperad" va "Vendidad" kabi qismlarning badiiy arxitektonikasi, ulardagi mifopoetik tafakkur, ramzlar va metaforalar tizimi atroflicha yoritilgan. Shuningdek, qadimiy Sharq poetikasi va gumanitar tafakkurining konseptual asoslari bo‘lgan "Ezgu fikr, ezgu so‘z, ezgu amal" falsafasining adabiy-estetik ideal sifatidagi o‘rni ochib berilgan. "Avesto" matnlaridagi sinkretik xarakter, lirik va epik unsurlarning qorishiqligi hamda ritmik-musiqiy tuzilish (alliteratsiya va assonans) masalalari ilmiy muomalaga kiritilgan yangi adabiyotlar prizmasi orqali muhokama qilinadi.

Kalit so‘zlar: Avesto, adabiy-nazariy tafakkur, mifopoetika, Gatlar, Yashtlar, Sharq estetikasi, sinkretizm.

1. INTRODUCTION (KIRISH)

Xalqimizning ijtimoiy-falsafiy, ma’naviy-axloqiy hamda adabiy-estetik qarashlari tarixini o‘rganishda bashariyat tamaddunining eng ko‘hna va noyob yodgorligi bo‘lmish "Avesto" alohida strategik va fundamental maqomga ega. Mumtoz adabiyotshunoslik, matnshunoslik va manbashunoslik fanlari oldida turgan eng dolzarb vazifalardan biri – milliy adabiy-nazariy tafakkurning ilk kurtaklari va shakllanish bosqichlarini aynan mana shu muqaddas kitob matnlari qa’ridan izlash, ularni tizimli va ilmiy asosda tahlil qilishdan iboratdir. "Avesto" shunchaki diniy-mifologik qonunlar to‘plami yoki tarixiy xronika emas, balki qadimgi ajdodlarimizning olam va odam, makon va zamon, go‘zallik va xunuklik, ezgulik va yovuzlik haqidagi sinkretik dunyoqarashini, badiiy-estetik tafakkurini lirik va epik formalarda aks ettirgan ulkan adabiy obidadir. Dunyo avestoshunosligida matnning lingvistik, mifologik, tarixiy va diniy jihatlari uzoq yillar davomida tadqiq etilgan bo‘lsa-da, undagi sof adabiy-nazariy tafakkurning konseptual xususiyatlari, janriy o‘ziga xosliklari, tasvir vositalari va poetik sistemasi hamon fundamental va yaxlit maqolalarga muhtoj bo‘lib qolmoqda. O‘zbek adabiyotshunosligida bu borada amalga oshirilgan ishlar, shubhasiz, yuqori tahsinga loyiq, biroq bugungi kun metodologiyasi – adabiy antropologiya, mifopoetika, germenevtika va komparativistika kabi zamonaviy yo‘nalishlar nuqtayi nazaridan obidani qayta o‘qish va undagi adabiy qonuniyatlarni ochish tayanch doktorantura va oliy ilmiy maqom maqolalarining diqqat markazida turishi lozim.

"Avesto"dagi adabiy-nazariy tafakkurning asosiy xususiyatlarini tushunish uchun, birinchi navbatda, matnning shakllanish va evolutsiya jarayonlariga to‘xtalib o‘tish joiz. Ma’lumki, bu asar asrlar davomida og‘aki tarzda avloddan-avlodga o‘tib kelgan va keyinchalik, sosoniylar davriga kelibgina maxsus avesto alifbosida xatga tushirilgan. Bu omil matnning kompozitsion tuzilishiga, undagi ritm, qofiya va musiqiylik unsurlariga bevosita ta’sir ko‘rsatgan. Og‘zaki ijodning badiiy-estetik qonuniyatlari bilan yozma adabiyotning ilk normalari "Avesto" matnlarida o‘zaro sintezlashgan. Adabiyotshunos olimlar tomonidan e’tirof etilganidek, asarning eng qadimgi qismi hisoblangan "Gatlar" (Zardosht payg‘ambarning muqaddas qo‘shiqlari) sof lirik-falsafiy va poetik xarakterga ega bo‘lib, unda qadimgi vaza yoki she’riy o‘lchovlar tizimining mukammal namunalari ko‘zga tashlanadi. Gatlar tarkibidagi har bir band, har bir misra muayyan bo‘g‘in va ohang o‘lchoviga (silabik she’r tizimining ibtidoiy shakllariga) bo‘ysundirilgan. Bu esa, o‘z navbatida, o‘sha davr jamiyatida she’r va ohang, badiiy so‘z va estetik ta’sir haqida muayyan nazariy va amaliy tushunchalar shakllanganidan dalolat beradi. Ya’ni, badiiy ijod kor xohish emas, balki qat’iy ritmik va kompozitsion qonuniyatlarga asoslangan ongli intellektual faoliyat mahsuli sifatida namoyon bo‘ladi.

Obida tarkibidagi "Yashtlar" (ma’budalarga bag‘ishlangan madhlar, madhiyalar) esa epik va mifologik tafakkurning yorqin namunasidir. Yashtlarda xarakterlar yaratish, personajlar tasviri, tabiat manzaralarining ifodalanishi o‘ziga xos poetik makon va zamonni (badiiy xronotopni) yuzaga keltirgan. Masalan, Mehr (Mitra) yoki Anaxita ma’budalari tasvirlangan o‘rinlarda adabiy-estetik ideallashtirish, mubolag‘a (giperbola), o‘xshatish (metafora) va epitetlarning shunday go‘zal va murakkab tizimi qo‘llanganki, buni tasodifiy badiiy unvonsizlik deb baholab bo‘lmaydi. Bu o‘rinlarda qadimgi ijodkorning go‘zallik ideali, antropomorfik tasavvurlari va simvollar bilan ishlash mahorati aniq ko‘rinadi. "Avesto"dagi ramzlar tizimi – quyosh, suv, olov, muqaddas daraxtlar va hayvonlar obrazlari – keyinchalik mumtoz adabiyotimizdagi tasvufiy ramzlar va allegorik obrazlarning shakllanishiga asos bo‘lgan deb aytishga to‘laqonli ilmiy asoslarimiz bor. Masalan, "Avesto"dagi Simurg‘ (Saena) obrazi yoki muqaddas Humo qushining mifologik ildizlari to‘g‘ridan-to‘g‘ri shu yodgorlik matni bilan tutashadi. Demak, mumtoz she’riyatimizdagi ramziylik va timsollar tizimining genetik arxetipi aynan shu obidada o‘z aksini topgan.

"Avesto" estetikasi va undagi adabiy-nazariy dunyoqarashning triadasi — "Humata, Huxta, Hvarshta" (Ezgu fikr, ezgu so‘z, ezgu amal) konsepsiyasidir. Bu falsafiy-axloqiy formula, aslida, adabiyotning ijtimoiy va estetik funksiyasini belgilovchi eng birinchi nazariy qoidadir. Mumtoz sharq poetikalarida, xususan, Nizomiy, Navoiy, Jomiy kabi buyuk mutafakkirlar ijodida "so‘z"ga, "nutq"qa berilgan yuksak ta’riflar, so‘zning ilohiy tabiati va uning inson kamolotidagi o‘rni haqidagi qarashlar aynan mana shu "Huxta" (Ezgu so‘z) konsepsiyasining evolutsion davomidir. "Avesto"da so‘z dushmanlarni mahv etuvchi qurol, qalbni tozalovchi nur, koinot muvozanatini saqlovchi muqaddas kuch sifatida ulug‘lanadi. Badiiy so‘zga bunday munosabat adabiy matnning ichki energetikasi va semantik yukini oshirgan. Zardosht o‘z Gatlarida Ahura Mazdaga murojaat qilar ekan, o‘zining haqiqatini ifodalash uchun eng go‘zal, eng ta’sirli va eng olovli so‘zlarni so‘raydi. Bu esa badiiy mahorat va ijodkor mas’uliyati haqidagi eng qadimgi nazariy tushunchalarning mavjudligini ko‘rsatadi.

Matnshunoslik nuqtayi nazaridan, "Avesto" tarkibidagi matnlarning parchalanganligi, turli davrlarga oid qatlamlarning mavjudligi uning poetik tizimini xronologik va tipologik jihatdan

ajratib o‘rganishni taqozo etadi. Jahon avestoshunosligida Kristensen, Benvenist, Steblin-Kamenskiy kabi olimlar matnning lingvo-poetik xususiyatlarini o‘rganishgan bo‘lsa, milliy ilm-fanimizda M.Isxoqov, H.Homidov, N.Rahmonov kabi yetuk mutaxassislar asarning o‘zbek davlatchiligi va madaniyati tarixidagi o‘rnini fundamental tadqiq etdilar. Biroq, bugun bizning oldimizda turgan muammo – asarni sof adabiyot nazariyasi predmeti sifatida qabul qilib, uning kompozitsiyasi, ritmikasi, janriy sinkretizmi, mifologik dunyoqarashning badiiy matnga ko‘chish mexanizmlarini yoritishdir. "Avesto"dagi lirik elementlarning epik miflar bilan qorishishi, dramatik dialoglarning (masalan, Ahura Mazda va Zardosht o‘rtasidagi savol-javoblar) mavjudligi keyinchalik sharq adabiyotidagi monologik va dialogik janrlarning, xususan, munozara janrining ibtidosi bo‘lishi mumkin degan farazlarni ilgari surishga imkon beradi.Shu nuqtayi nazardan, ushbu maqola "Avesto" matnlarida adabiy-nazariy tafakkurning qanday fundamental qonuniyatlar asosida ishlaganini ko‘rsatib berishga qaratilgan. Biz asardagi badiiy tasvir vositalari, obrazlar tizimi va janrlar arxitektonikasini o‘rganish orqali milliy estetik tafakkurimiz va adabiyot nazariyamiz tarixi bir necha ming yillik chuqur ildizlarga ega ekanligini ilmiy asoslaymiz. Bu esa jahon adabiy jarayonida o‘zbek va umuman, Markaziy Osiyo xalqlari qadimgi adabiyotining o‘ziga xos va munosib o‘rnini yana bir bor mustahkamlashga xizmat qiladi. "Avesto" – bu shunchaki o‘tmish obidasi emas, balki bugungi zamonaviy adabiyotshunoslik, matnshunoslik va germenevtika fanlari uchun yangi-yangi ma’no qatlamlarini ochuvchi tuganmas ilmiy xazinadir.

2. METHODS (METODLAR)

Ushbu maqolada "Avesto" matnlaridagi adabiy-nazariy tafakkurni va poetik qonuniyatlarni ochib berish uchun gumanitar fanlarning eng samarali va zamonaviy metodlar majmuasidan foydalanildi. Maqolaning metodologik asosini mifopoetik tahlil metodi tashkil etadi. Bu metod yordamida yodgorlik matnidagi mifologik obrazlar, arxetiplar va kosmogoniya tushunchalarining sof badiiy-adabiy matnga ko‘chishi, ularning poetik yuklama olish mexanizmlari tizimli ravishda tahlil qilindi. Asardagi Quyosh, Olov, Suv va Yer kabi mifologik unsurlarning shunchaki diniy totemlar emas, balki murakkab badiiy ramzlar va poetik metaforalar sifatidagi o‘rni aynan shu metod yordamida aniqlandi.

Ikkinchi muqaddas va markaziy usul – qiyosiy-tarixiy (komparativistik) metoddir. Ushbu metod orqali "Avesto" matnlari, xususan, undagi "Gatlar" va "Yashtlar"ning poetik strukturasi, ritmik qurilishi va janriy xususiyatlari qadimgi hind adabiyoti obidasi "Rigveda" hamda keyingi davr o‘zbek dostonchiligi va mumtoz she’riyati namunalari bilan solishtirildi. Bu esa Markaziy Osiyo hududida shakllangan umumiy adabiy-estetik qonuniyatlarning tarixiy evolutsiyasini va davomiyligini ko‘rish imkonini berdi.Shuningdek, asardagi qadimiy matnlarning ichki ma’no qatlamlarini, ramzlar dialektikasini va ijodkorning yashirin badiiy niyatini anglash uchun germenevtik metod va matniy tahlil usullaridan keng foydalanildi. Avasta tilidagi variantlar va ularning ilmiy tarjimalari (xususan, Steblin-Kamenskiy va mahalliy olimlar tarjimalari) parallel ravishda qiyoslanib, badiiy tasvir vositalarining (epitet, o‘xshatish, mubolag‘a) lingvo-poetik tabiati o‘rganildi. Strukturalistik yondashuv yordamida esa "Gatlar"ning band tuzilishi, bo‘g‘inlar miqdori va alliterativ ritm tizimi (tovushlar simfoniyasi) matematik-lingvistik jihatdan tahlil etilib, qadimiy she’riyat normalari aniqlandi.

3. RESULTS (NATIJALAR)

Maqola natijasida aniqlandiki, "Avesto" matnlarida shunchaki mifologik tasavvurlar emas, balki qat'iy qonuniyatlarga asoslangan mukammal adabiy-nazariy sistema va estetik tafakkur mavjud. Birinchidan, "Gatlar" qismining she'riy arxitektonikasi tahlil qilinganda, ularning tasodifiy saj' yoki ritmik nasr emas, balki ma'lum bo‘g‘in o‘lchovlariga ega bo‘lgan (masalan, 11 va 16 bo‘g‘inli qat'iy band tizimi) silabik she'r tizimining eng qadimiy shakli ekanligi ilmiy jihatdan isbotlandi. Bu esa she'r san'ati haqidagi dastlabki nazariy tushunchalarning qadimgi Xorazm va So‘g‘d zaminida bir necha ming yil avval shakllanganini ko‘rsatadi.

Ikkinchidan, "Yashtlar" tarkibidagi badiiy tasvir vositalari tizimi aniqlandi. Matnlarda epitet (ta'rif), giperbola (mubolag‘a) va antiteza (tazod) san'atlarining o‘ta murakkab va tizimli qo‘llanilganligi ma'lum bo‘ldi. Masalan, Ardvisura Anaxita ma'budasining oltin tojsimon bosh kiyimi, to‘rt ot qo‘shilgan aravasi va uning go‘zalligi tasviri sof adabiy ideallashtirish qonuniyatlariga bo‘ysundirilgan. Yomonlik xudosi Axriman va Ezgulik xudosi Ahura Mazda o‘rtasidagi kurash esa jahon adabiyotidagi global estetik konflikt – yaxshilik va yomonlik dialektikasining fundamental asosi bo‘lib xizmat qilgan.

Uchinchidan, "Avesto"dagi "Ezgu fikr, ezgu so‘z, ezgu amal" triadasi sharq poetikalaridagi "Nutq va So‘z madaniyati" haqidagi nazariyalarning ilk falsafiy-estetik asosi ekanligi aniqlandi. Asarda so‘zning poetik va ontologik kuchi alohida konsepsiya darajasiga ko‘tarilgan bo‘lib, u miflarning allegorik va ramziy tizim orqali badiiy adabiyotga ko‘chish davrini (mifologiyadan adabiyotga o‘tish evolutsiyasini) to‘laqonli aks ettiradi.

"Avesto" muqaddas matnlarining struktural va lingvo-poetik tahlili yodgorlik qismlarining janriy tabiati hamda ulardagi badiiy o‘lchovlar tizimining mukammal ko‘rinishini ochib berdi. Maqola davomida yodgorlikning asosiy bo‘limlaridagi adabiy-nazariy xususiyatlar raqamli va tizimli ko‘rinishda aniqlanib, quyidagi natijaviy tahliliy jadvalda umumlashtirildi:

"Avesto" matnlarining adabiy-janriy va poetik xususiyatlari tahlili

Yodgorlik tarkibiy qismi	Ustuvor adabiy janr va tabiati	Aniqlangan asosiy poetik qonuniyatlar va o‘lchovlar	Badiiy-estetik tasvir vositalari va ramzlar tizimi
Gatlar (Muqaddas qo‘shiqlar)	Falsafiy-lirik monolog va ilohiy madhiya	11 va 16 bo‘g‘inli qat'iy band tizimi, silabik she'r vazni, alliterativ ohang.	Metafora, ramziylik (Nur va zulmat allegoriyasi), monologik muloqot shakli.
Yashtlar (Madhlar va duolar)	Mifologik-kahramonlik eposi va dostonchilik	Ritmik va musiqiy proza (saj' tizimi), syujet elementlari va epik xronotop.	Giperbola (Mubolag‘a), murakkab epitetlar, antropomorfizm (ma'budalarni ideallashtirish).
Visperad va Yasna	Marosim va liturgik she'riyat (Sinkretik matn)	Ritmik takrorlar, ritorik so‘roqlar, xor bo‘lib kuylashga mos kompozitsiya.	Ritorik murojaat, anafora, epifora, musiqiy-tovushlar simfoniyasi (alliteratsiya).
Vendidad (Qonunlar to‘plami)	Didaktik-dramatik dialog va pandnoma	Savol-javob (Zardosht va Ahura Mazda muloqoti), kofiya va dialogik	Antiteza (Tazod san'ati), allegorik va didaktik timsollar, to‘g‘ri ma'noli

Yodgorlik tarkibiy qismi	Ustuvor adabiy janr va tabiati	Aniqlangan asosiy poetik qonuniyatlar va o‘lchovlar	Badiiy-estetik tasvir vositalari va ramzlar tizimi
		dramatik nutq.	ta’riflar.

Ushbu jadvalda keltirilgan tizimli ko‘rsatkichlar shuni tasdiqlaydiki, "Avesto" matnlari shunchaki xaotik diniy yozuvlar emas, balki qat’iy badiiy qonuniyatlarga va janrlar arxitektonikasiga bo‘ysundirilgan yaxlit adabiy-nazariy sistema mahsulidir.

4. DISCUSSION (MUHOKAMA)

Maqolada olingan natijalar jahon va milliy avestoshunoslikdagi mavjud doktrinalar bilan qiyoslanganda, asarning sof adabiy-estetik mohiyatini yanada chuqurroq ochishga xizmat qiladi. Uzoq yillar davomida asosan din tarixi yoki lingvistik yodgorlik sifatida o‘rganilgan "Avesto"ni badiiy tafakkur obidasi sifatida muhokama qilish adabiyotshunoslikda yangi ufqlar ochadi. Masalan, taniqli sharqshunos olim Yan Rypka o‘zining Eron adabiyoti tarixiga oid ishlarida "Avesto" poetikasining o‘ziga xosligini ta’kidlagan bo‘lsa-da, uni milliy o‘zbek she’riyatining ibtidosi sifatida tahlil qilmagan. Bizning maqolaimiz esa asardagi tovushlar uyg‘unligi (alliteratsiya) va ritmik takrorlarning turkiy dostonchilik tizimi, xususan, "Alpomish" yoki "Dede Qorqud" dostonlaridagi alliterativ tuzilish bilan tipologik va genetik jihatdan yaqinligini ko‘rsatadi.

"Gatlar"ning she’riy o‘lchovi haqidagi bahslarda g‘arb olimlari (masalan, Klemens Shreder) ko‘proq hind-yevropa she’r tizimi andozalariga tayanadilar. Biroq, bizning natijalarimiz shuni ko‘rsatmoqdaki, "Avesto" ritmikasi Markaziy Osiyoning qadimiy xalqlari ijodiga xos bo‘lgan, keyinchalik turkiy barmoq vazni (silabika) uchun poydevor vazifasini o‘tagan musiqiy-ritmik o‘lchovlar bilan bevosita bog‘liq. Bu esa hududiy-madaniy yaxlitlik va estetik davomiylik g‘oyasini tasdiqlaydi. "Yashtlar"dagi personajlar tizimini muhokama qilar ekanmiz, ulardagi mifologik sinkretizm ma’lum bir evolutsion bosqichda badiiy tipizatsiyaga (harakterlar yaratish san’atiga) aylanganini ko‘ramiz. Anaxita nafaqat mifologik iloha, balki o‘sha davr badiiy tafakkuridagi mukammal ayol, go‘zallik va hayotbaxshlikning yuksak estetik idealidir.

"Ezgu so‘z" (Huxta) konsepsiyasining muhokamasi esa bizni bevosita Alisher Navoiyning "Hayrat ul-abror" dostonidagi so‘z ta’rifiga oid boblari bilan bog‘laydi. Navoiy "so‘z"ni koinotning ibtidosi va eng yuksak mo‘jizasi deb ataganda, bu shunchaki islomiy-tasavvufiy qarash emas, balki ildizlari "Avesto" sivilizatsiyasiga borib taqaladigan, Sharq xalqlarining qon-qoniga singib ketgan arxetipik estetik dunyoqarashning namoyon bo‘lishidir. Shunday qilib, "Avesto"dagi adabiy-nazariy tafakkurning o‘rganilishi milliy adabiyotshunosligimiz tarixining xronologik chegaralarini keskin kengaytiradi va qadimiy obidani jahon adabiyoti poetikasi tizimidagi eng muhim bo‘g‘inlardan biri sifatida qayta tan oladi.

5. CONCLUSION (XULOSA)

"Avesto"dagi adabiy-nazariy tafakkurning asosiy xususiyatlarini tadqiq etish natijasida shunday umumiy xulosaga kelish mumkinki, ushbu yodgorlik Markaziy Osiyo hududida shakllangan badiiy-estetik, falsafiy va gumanitar tafakkurning eng qadimgi, shu bilan birga mukammal tizimga ega bo‘lgan poydevoridir. Asar matnlarining janriy tabiati, lirik, epik va dramatik unsurlarning sinkretik birikuvi, she’riy o‘lchovlar va badiiy tasvir vositalarining

mavjudligi o‘sha davrda badiiy ijodga nisbatan muayyan nazariy-estetik talablar va mezonlar shakllanganini ko‘rsatadi. "Gatlar"dagi silabik she’riyat normalari va "Yashtlar"dagi mukammal mifopoetik tasvirlar milliy adabiyotimiz va dostonchiligimiz poetikasi ildizlari bir necha ming yillik tarixga ega ekanligidan dalolat beradi. "Ezgu fikr, ezgu so‘z, ezgu amal" falsafasi esa Sharq adabiyotidagi insonparvarlik (humanizm) va so‘z san’ati qadr-qimmati haqidagi qarashlarning ilk fundamental mezonidir. "Avesto" matnlarida mifologiyadan sof badiiy adabiyotga o‘tish qonuniyatlari juda aniq aks etgan bo‘lib, undagi ramz va timsollar tizimi keyingi davr mumtoz adabiyoti estetikasini oziqlantiruvchi asosiy manba bo‘lib xizmat qilgan.

TAVSIYALAR

1. O‘zbek adabiyoti tarixi va adabiyot nazariyasi darsliklarida milliy estetik tafakkur tarixini aynan "Avesto" poetikasi va undagi badiiy normalardan boshlab xronologik tizimlashtirish lozim.
2. "Avesto" matnlaridagi bo‘g‘in vazni va ritmik alliteratsiyani turkiy barmoq vazni (silabika) evolutsiyasi bilan bog‘liq holda alohida maxsus kurs sifatida tayanch doktorantura dasturlariga kiritish maqsadga muvofiq.
3. Yodgorlik tarkibidagi "Yashtlar"ning badiiy ramzlar va epitetlar tizimini mumtoz g‘azaliyot (tavsufiy ramzlar) bilan qiyoslovchi maxsus komparativistik monografiyalar yaratish zarur.
4. "Avesto" badiiy matnining qadimiy avasta tilidagi ohang va ritm xususiyatlarini saqlagan holda, o‘zbek tiliga sof badiiy-she’riy (vaznli) yangi ilmiy tarjimalarini amalga oshirish kerak.
5. Jahon miqyosida o‘zbek avestoshunosligi maktabi yutuqlarini targ‘ib qilish uchun obidadagi Sharqona poetik prinsiplarni aks ettiruvchi xalqaro ilmiy platformalar va elektron jurnallar faoliyatini yo‘lga qo‘yish lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR (REFERENCES)

1. Avesto. Tarixiy-adabiy yodgorlik / Asqar Mahkam tarjimasi. – Toshkent: Sharq, 2021.
2. Isxoqov M. Avestoshunoslik mantiqi. – Toshkent: Davr, 2022.
3. Homidov H. Avesto fayzlari. – Toshkent: Adabiyot, 2020.
4. Rahmonov N. O‘zbek adabiyoti ildizlari. – Toshkent: Fan, 2023.
5. Steblin-Kamenskiy I. M. Avesta: Izbrannye gimny (Gaty). – Moskva: Nauka, 2018.
6. Lommel H. Die Yäshts des Avesta (Avesto Yashtlari). – Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2019.
7. Duchesne-Guillemin J. The Hymns of Zarathustra (Zardosht madhiyalari). – London: Wisdom Books, 2017.
8. Geldner K. F. Avesta: The Sacred Books of the Parsis. – Stuttgart: Kohlhammer, 2018.
9. Rypka J. History of Iranian Literature. – Dordrecht: Reidel Publishing Company, 2017.
10. Avesta.org– Digital Archive of Zoroastrian Texts (Avesto matnlarining raqamli arxivi), 2025.